

Handläggare
Anna Edström
Telefon: 08-508 28 760

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2018-01-30 p.13

Stockholm stads strategi för det rörliga friluftslivet 2018-2022

Remiss från kommunstyrelsen dnr 146-001764/2017

Förvaltningens förslag till beslut

1. Tillstyrka förslaget till Stockholms stads strategi för det rörliga friluftslivet 2018 – 2022.
2. Justera beslutet omedelbart.

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Gustaf Landahl
Avdelningschef

Sammanfattning

Idrottsnämnden har tagit fram ett förslag till strategi för det rörliga friluftslivet i Stockholms stad. Syftet är att uppnå det övergripande målet i stadens idrottspolitiska program, det vill säga, att få fler invånare fysiskt aktiva. Strategin framgår av bilaga 1.

Miljöförvaltningen välkomnar strategin och ställer sig i huvudsak positiv till dess innehåll och struktur. Frågorna om friluftsliv saknar i dag samordning inom staden och miljöförvaltningen med flera har under flera år efterfrågat en bättre samverkan och ett gemensamt dokument. Förvaltningen ser fram emot att nu samverka mera i frågor om stadens friluftsliv under Idrottsnämndens ansvar.

Förvaltningen anser att strategins lokala målsättningar är relevanta och bra. Förvaltningen anser även att de tre övergripande strategier angående information, samverkan och anläggningar innehåller aktiviteter som är relevanta i stora drag. Däremot finns det några aktiviteter som förvaltningen menar behöver utredas ytterligare eller förtydligas i samråd med miljöförvaltningen med flera förvaltningar.

Det gäller framför allt:

- ansvar och förvaltning av appen Naturkartan,
- skyltning av friluftsområden och -anläggningar samt
- behov av att tydliggöra vilka kvaliteter som omgivande naturmiljöer bör innehålla för ett attraktivt friluftsliv.

Förvaltningen anser också att man bör överväga en samordning för friluftslivet och rekreativsmöjligheter. Det kan ske inom ramen för samordningsgruppen för Grönare Stockholm, men det kan även ske på annat sätt.

Bakgrund

Idrottsnämnden har tagit fram ett förslag till stadens strategi för det rörliga friluftslivet. Strategin föreslås gälla för alla nämnder inom staden som hanterar frågor om friluftsliv. Syftet är att uppnå det övergripande målet i stadens idrottspolitiska program, det vill säga, att få fler invånare fysiskt aktiva.

Målen i strategin är:

- Att öka andelen stockholmare som utövar ett rörligt friluftsliv
- Att förbättra förutsättningarna för invånarna att utöva ett rörligt friluftsliv

Strategin fokuserar särskilt på fyra prioriterade målgrupper:

- Ungdomar 13-19 år
- Personer med funktionsnedsättning
- Personer med lägre socioekonomisk bakgrund än genomsnittet
- Personer med utländsk bakgrund

Miljöförvaltningen har vid ett tillfälle tidigare under 2017 medverkat vid en workshop om den kommande strategin. I samband med detta tillfälle tog miljöförvaltningen möjligheten att lämna underhandssynpunkter på idrottsförvaltningens tidiga förslag till strategi.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har nu fått möjlighet att lämna synpunkter på förslaget till strategi till kommunstyrelsen. Sista svarsdag är den 9 februari 2018.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Miljöförvaltningen anser det är mycket positivt att idrottsnämnden nu har tagit fram ett förslag till en strategi för friluftslivet för hela staden. Ett sådant dokument har miljöförvaltningen med flera förvaltningar i staden över tid efterfrågat eftersom behovet av samordning och strategisk planering av frågor som rör friluftslivet är stort, såväl inom som utanför skyddade naturområden.

Miljöförvaltningens synpunkter nedan följer i stort den kronologiska ordningsföljden i strategidokumentet.

Definition av friluftsliv

Miljöförvaltningen ifrågasätter, liksom i tidigare underhand-synpunkter, att strategidokumentet tar fram och bygger på en egen definition av friluftsliv när det redan finns en utredd och väl-etablerad legaldefinition i 3 § förordningen (2010:2008) om statsbidrag till friluftsanslag: ”med friluftsliv menas vistelse utomhus i natur- och kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling”.

Det finns skäl att ha en både vidare och snävare definition än vad som framgår av förordningen. Den tar sikte på statsbidrag är utformad för detta syfte. Förvaltningen anser att den av idrottsnämnden valda definitionen är godtagbar.

Det finns också behov att tydligt och tidigt i strategin redovisa om denna även omfattar de geografiska områden som Stockholm stad äger och genom dess fastighetskontor förvaltar viktiga friluftsområden som Nackareservatet i Nacka och Ågesta utanför kommungränsen.

Nationella mål med friluftslivet

Under rubriken allemansrätten ges intrycket att allemansrätten även omfattar anläggningar. Det bör formuleras om så att det inte kan uppfattas så eftersom allemansrätten endast avser rätten att vistas i skog och mark.

Ansvarsfördelning inom staden och underlag

Tabellen på sidan 4 i strategin redovisar tydligt det splittrade ansvaret för frågor relaterade till stadens friluftsliv. Förvaltningen önskar att tabellen kompletteras när det gäller miljö- och hälsoskyddsnämndens ansvar enligt *Tillsyn av naturreservat och rådgivning om skötsel*. Tabellen bör även kompletteras med ansvarsområdet *Strategiska frågor gällande parker och naturmark* med Trafiknämnden som ansvariga, utifrån strategidokumentet Grönare Stockholm. Detta dokument bör även läggas till under den

avslutande rubriken Planer och program. Dessutom bör det anges att miljö- och hälsoskydds nämnden har tillsyn över strandbaden. Dessutom är det inte bara stadsdelsnämnder som har ansvar för strandbad utan även Stiftelsen Stora Sköndal och Kungliga Djurgårdsförvaltningen.

Prioriterade målgrupper

Miljöförvaltningen anser att det är bra att strategin särskilt fokuserar på några prioriterade målgrupper. Förvaltningen anser dock att strategin med fördel även bör belysa målgruppen äldre. Detta motiveras av att Stockholm har en alltmer åldrande befolkning som staden bör ge möjlighet att ta sig ut och vistas i natur- och friluftsmiljöer för sitt välbefinnande. Det handlar om anpassningar och anordningar för ökad tillgänglighet på motsvarande sätt som för personer med olika funktionsskillnader. I rapporten *Tillgängliga natur- och kulturområden* (Rapport 6562, Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet, 2013) anges ”En tumregel är att det som är nödvändigt för 10 procent är underlättande för 40 procent och bekvämt för 100 procent”, vilket miljöförvaltningen vill lyfta fram i detta sammanhang.

Kopplingen mellan nationella mål och lokala målsättningar för friluftslivet

Miljöförvaltningen anser det är bra att förvaltningens tidigare underhandssynpunkt om att redovisa hur de nationella målen för friluftslivet hänger samman med Stockholms lokala målsättningar har tagits om hand. Det blir nu tydligt vad målen på nationell nivå innebär för Stockholms stad. Förvaltningen anser också att de lokala målsättningarna genomgående är mycket bra formulerade och tar en tydlig utgångspunkt från viktiga och relevanta förutsättningar för friluftsliv som t.ex. samordning över förvaltningsgränser, allemansrätten, stadens sammanhängande blågröna struktur, skyddade områden samt att stadens natur- och friluftsmiljöer ska vara till för alla.

Strategier – information

Förvaltningen anser överlag att de aktiviteter som presenteras under respektive rubrik under informationsstrategin som relevanta. Däremot anser förvaltningen att det finns behov av ytterligare diskussion och avstämning om innebörden och ansvarsfördelningen för en del av förslagen.

När det gäller **tryckta kartor** vill förvaltningen lyfta att det även finns andra kartbroschyrer som miljöförvaltningen har låtit ta fram under 2016. Dels reservatsfoldrar för stadens alla skyddade områden. Dels vägledningar till ett 70-tal rofyllda platser i såväl

skyddade områden som i blivande reservat i projektet Guide till tystnaden. Sedan tidigare kan det även finnas andra tryckta kartor och foldrar om friluftsområden eller anläggningar för friluftslivet som andra förvaltningar har tagit fram genom åren. Det vore önskvärt om idrottsförvaltningen hade möjlighet att göra en inventering och sammanställning av relevanta underlag och vem som är ansvarig för att om möjligt uppdatera vissa av dem alternativt sälla bort inaktuella varianter.

Förvaltningen ser positivt på strategins förslag till **tillgänglig information** om friluftsliv på lätt svenska och de vanligaste andra språken. Förvaltningen vill också gärna lyfta behovet av andra anpassningar av information kopplat till funktionsskillnader som till exempel nedsatt syn. Förvaltningen önskar också att beskrivningen av ”den kommande fritidsappen” kan utvecklas något och på vilket sätt den skiljer sig från appen *Naturkartan*.

När det gäller **digital information** vill förvaltningen särskilt lyfta just *Naturkartan*. Miljöförvaltningen har valt att gå med i mobilapplikationen *Naturkartan* som ägs av en extern aktör. *Naturkartan* för Stockholms stad lanserades i början av 2017 och innehållet förvaltas i nuläget av miljöförvaltningens kommunikatör. Förvaltningen anser att det vore positivt om *Naturkartan* fanns kvar som ett digitalt informationsverktyg, som är gratis för användaren. Ska *Naturkartan* utvecklas för hela stadens friluftsliv kan det dock behöva göras förtydliganden med avseende på resurser för en sådan förvaltning och utveckling.

När det gäller den planerade ”fritidsappen” finns en god början i den av miljöförvaltningen utvecklade appen *Upptäck Stockholm*. Den finns fortfarande, men har inte uppdaterats på ett par år. Förvaltningen har inte haft resurser att uppdatera information som lämnas av många förvaltningar och bolag. Det är ett omfattande arbete och Idrottsnämndens ambition att tillskapa en Fritidsapp skulle behöva utvecklas mer. Det gäller särskilt hur det ska säkerställas att alla förvaltningar och bolag medverkar till att informationen i appen hålls aktuell.

Miljöförvaltningen anser att även förslaget till **skyltning** av friluftsområden behöver stämmas av med flera förvaltningar. Det är en fråga som har varit uppe många gånger tidigare i olika sammanhang. Skyltning är ett bra exempel på en fråga i linje med uppdraget från 2018-års budget. Enligt uppdraget ska miljö- och hälsoskyddsnämnden tillsammans med stadsdelsnämnder, idrottsnämnden, fastighetsnämnden och trafiknämnden utveckla och

stärka rekreativa och ekologiska värden i naturreservaten. Nämnderna ska ta särskild hänsyn till funktionsnedsättning och tillgängliggörande.

Miljöförvaltningen ansvarar inte för skyltning, men har vid flera tillfällen hjälpt till att ta fram eller lämna synpunkter på andra aktörers skyltar som finns i stadens skyddade områden, t.ex. skyltar för Guide till tystnaden, hundkoppling, död ved, med mera. Här menar förvaltningen att det finns flera aspekter att ta hänsyn till. Det finns till exempel en standard från Naturvårdsverket för hur reservatens informationsskyltar bör se ut. Staden har också en grafisk profil och skyltprogram.

Sammanfattningsvis anser förvaltningen att det finns ett behov av samordning och mer enhetlighet kring skyltar i såväl skyddade områden som andra friluftsområden, men att det både finns många aktörer och typ av skyltar samt standarder att ta hänsyn till. Ett förslag vore därför att strategin begränsas till att idrottsförvaltningen i första hand får ansvaret att utreda vidare vilka slags skyltar och anläggningar/områden det handlar om, vilka som ansvarar för vad idag samt därefter föreslå en eventuell förändring och utveckling.

Strategi – samverkan

Förvaltningen anser överlag att de aktiviteter som presenteras under respektive rubrik under samverkanstrategin är relevanta.

Förvaltningen ser mycket positivt till att strategin föreslår att idrottsförvaltningen nu ska ges mandat att samordna stadens olika parter så att stadens friluftsliv kan utvecklas och bli mer tillgängligt. Förvaltningen ser fram emot att delta i det kommande samarbetet och att bidra utifrån förvaltningens erfarenheter och möjligheter.

Det anges i en aktivitet att idrottsförvaltningen ska agera rådgivande i utvecklingen av strandbaden. Det är bra att idrottsförvaltningen tar sikte på olika aktiviteter vid strandbaden. Men strandbaden omfattas av miljö kvalitetsnormer enligt badvattendirektivet och det bör nämnas att även miljöförvaltningen bidrar med rådgivning om hur verksamheterna kan utformas så att de inte kommer i konflikt med gällande regler.

Strategi – anläggningar

Förvaltningen anser överlag att de aktiviteter som presenteras under respektive rubrik under anläggningsstrategin verkar relevanta.

Förvaltningen anser dock att strategin med fördel skulle kunna lyfta och kortfattat beskriva en av de absolut viktigaste förutsättningarna för friluftsliv, det vill säga, den **omgivande natur- och vattenmiljön**. Detta är förvisso inte en anläggning i sig, men

kvaliteterna i omgivande miljö är inte desto mindre av stor relevans för vilken typ av friluftsliv som är möjligt att utöva och hur det upplevs av utövaren. Förutsättningar att ta sig till och från dessa områden bör också beskrivas.

Miljöförvaltningen står till förfogande och hjälper gärna till att formulera vilka kvaliteter som tätortsnära naturmiljö kan/bör innehålla för attraktivt friluftsliv och rekreation. Exempel kan vara god ljudmiljö så att man uppfattar fågelkvitter, ett hävdat kulturlandskap, en variation av olika naturtyper, öppenhet och slutenhet i bestånden, tillgång till vattenmiljöer med mera.

Beroende på omgivande miljöns värden och känslighet kan det också vara både lämpligt och i vissa fall olämpligt att t.ex. anlägga ett helt nytt utegym eller att bredda/plana ut ett befintligt motionsspår för att öka tillgängligheten. Det finns även olika lagrum att ta hänsyn till vid genomförande av sådana åtgärder, t.ex. föreskrifter enligt miljöbalken i stadens skyddade reservat.

Ett bra exempel på kopplingen mellan anläggningar och naturmiljön är förutsättningarna för **stigcykling** som strategin föreslår ska utredas på stadens mark och som i 2016-års budget fanns med som ett uppdrag till bland andra miljöförvaltningen. Miljöförvaltningens ekologer har i sitt tillsynsarbete låtit utreda förutsättningarna för stigcykling i stadens reservat. Syftet har varit att om möjligt identifiera områden eller sträckor som skulle vara mindre känsliga för det slitage och risk för konflikter med andra besökare som stigcykling kan innebära. Förvaltningen medverkar därför gärna med sina erfarenheter i en sådan fortsatt utredning.

Slut.

Bilagor

Bilaga 1 Stockholm stads strategi för det rörliga friluftslivet 2018-2022